

Doe mij recht!

Lezingen: Psalm 43, Exodus 14: 15-31 en Johannes 8: 46-59

We zijn weer een stap verder op onze weg richting Pasen. Vorige week hebben we met Kirsten gekeken naar de herinnering als basis voor hoop en blijdschap. We mogen kracht halen uit onze herinneringen. Wanneer we terugkijken op onze levenswandel met God, zien we als gelovigen mooie herinneringen die ons geloof op kunnen bouwen. Zo is het verhaal van de Uittocht één van de herinneringen die binnen het Jodendom centraal staat. Zij werden verlost van hun lijden door God, wat tot op de dag van vandaag herdacht wordt in het Pesachfeest. Daarin zien we de herinnering aan Gods hand in de Uittocht.

Ook wij kennen het belang van herinnering. Kijk maar naar het avondmaal. Hoe we het avondmaal ook beleven, we worden door brood en wijn herinnerd aan Goede Vrijdag. Op deze manieren kan een herinnering zeker een krachtige bron binnen het geloof zijn.

Tegelijk kan het tegenovergestelde ook gebeuren: Onze herinneringen kunnen ook de kracht uit ons zuigen, ons achtervolgen, zoals de Egyptenaren de Israëlieten tot het laatst toe achtervolgen.

Herinneren kan pijn doen.

Wat doen we, wanneer achterom kijken pijnlijker en moeilijker is dan vooruit kijken? Hoe kan God op op die momenten, wanneer wij lijden, recht doen?

De teksten van vandaag staan bol van het lijden. Worden wij, net als de Israëlieten, achtervolgt door onze pijnlijke herinneringen? Kunnen wij met de psalmist onze moeite naar God toe schreeuwen? En wat doen we met het verhaal van Jezus, die zo onbegrepen werd door zijn omstanders, en misschien ook wel door ons? We komen vandaag voor veel vragen te staan, misschien wel meer dan we kunnen beantwoorden. Zo kunnen we roepen tot God om een antwoord op ons lijden, maar ons een roepende in onze woestijn voelen. Met de psalmschrijver, de psalmist, roepen we het uit: God, doe ons recht! De vraag aan God om in te grijpen, is niet een vraag die alleen in onze tijd leefde. Deze roep leefde ook in de tijd dat de psalmen geschreven werden. Zoals wij roepen te midden van ons lijden tot God roepen, zo riep de psalmist in zijn tijd ook al tot God.

De psalmist, degene die deze psalm heeft geschreven, roept naar God. Redt mij, God! Hij begint nog wel met een mooie herinnering. Het lijkt zo te zijn dat de psalmist al eerder Gods redding ervaren heeft. Hij zal daarnaast ook wel gehoord hebben van de grote daden van God uit het verleden, van God die het water voor Mozes en het volk Israël opende en hen veilig naar de overkant bracht. Door God werden zij naar een veilige plaats gebracht, weg van de Egyptenaren die hen op de hielen zaten. Zoals God voor hen een toevlucht was geweest, die hen een plek gaf waar ze veilig waren, zo was God ook nu een toevlucht voor de psalmist.

Maar nu, nu lijkt voor de psalmist God ver weg te zijn. De psalmist lijdt, en wordt niet gehoord door God. Daarom lijkt alles dubbel zo hard aan te komen. Dat zien we ook terug in het schrijven van de psalmist, waar hij steeds in tweevoud tot God spreekt.

“God, doe mij recht! Vecht voor mijn zaak! Waarom *wijst u mij af*, en *moet ik in het donker mijn weg vooruit strompelen*? Geef mij Uw licht en uw waarheid, wijs mij niet af, zodat ik niet meer in het donker hoef te wandelen, maar weer *naar Uw berg*, naar *Uw verblijfplaats* kan wandelen!”

Een achtbaan van emoties maakt zich meester van de psalmist. Wat hij wel boven water blijft houden, en wat hem misschien wel boven water houdt, is zijn vertrouwen op God. Wacht op God, en God zal jou weer zien en je redden, lezen we in het laatste vers. Zo komt uiteindelijk alles weer goed voor de psalmist. Eind goed, al goed, en hij leefde nog lang en gelukkig. Of liggen de zaken toch net even anders?

De psalmist is in ieder geval nog steeds niet uit de penarie, want zijn redding moet nog komen. Op dit moment zit hij nog steeds midden in zijn moeilijkheden. En toch richt de psalmist te midden van zijn moeite, van zijn lijden, zich tot God. Het is het voor de psalmist duidelijk: God neemt ons lijden serieus. Anders had hij zijn beklag niet bij God gedaan. Om dat te onderbouwen, kijken we naar de verschillende Bijbelgedeeltes. Wat leren wij van de Uittocht, van de psalmist en van Jezus over de manier waarop God ons lijden serieus neemt?

In de eerste plaats merken we dat God ons lijden serieus neemt, doordat Hij recht doen aan ons lijden. Ons lijden mag er zijn. We hoeven het niet te verbergen voor God. Of het gaat om lijden in de alledaagse dingen, zoals het verlies van onze mobiliteit, of om een haast ondraaglijk lijden: Wij mogen God vragen om recht te doen aan ons lijden, omdat we weten dat Hij onze klacht serieus neemt. Dat zien we terugkomen in de lezingen uit het Eerste Testament.

Onder de snikhete zon werden de Israëlieten gedwongen om slavenarbeid te verrichten. Dag aan dag leden ze onder de hand van de Egyptenaren, en dag aan dag klaagden ze over het onrecht dat hen was aangedaan. God hoorde hun gebeden, en schoof ze niet aan de kant.

Daarnaast hebben we de psalmist. Hij voelde de hete adem van zijn vijanden in zijn nek. Nergens was hij veilig, en hij kende momenten waarop zelfs God hem niet een veilige plek leek te bieden. En toch vertrouwt de psalmist er op dat God zijn roep om recht verhoord. Hij roept tot God, vraagt waar God is. Zelfs nu God zo afwezig lijkt te zijn, bidt hij, in een diep vertrouwen dat God zijn oor niet voor hem zal sluiten.

Deze verhalen zijn maar een kleine greep van de verhalen uit de Bijbel, waarin het lijden naar voren komt. De verschillende schrijvers van de Bijbel hadden ervoor kunnen kiezen om de passages over lijden weg te schuiven, om te zeggen dat lijden niet bij het leven van een gelovige hoort. Ik vrees dat de Bijbel dan een vrij dun boek zou worden. De ervaring van de schrijvers is blijkbaar dat we ons lijden niet hoeven te verbergen, omdat God ons klagen hóórt.

Net zoals God in de Bijbel recht doet aan het lijden van mensen, doet hij dat ook aan ons. God doet ons lijden recht door er aandacht aan te schenken, en onze klaagzang en lijden niet moeiteloos aan de kant te schuiven. Hij neemt ons serieus wanneer we ons lijden bij hem brengen. Dat mag ons troost geven, op weg naar de volgende stap op onze lijdensweg. Het is namelijk mooi om gehoord te worden door God, maar daarmee is ons lijden nog niet verdwenen. Er komen momenten, waarop wij zelf geen stap meer kunnen verzetten. Net als de Israëlieten staan we muurvast.

De Israëlieten staan opgesloten: Voor hen is de zee, die voor de mensen een zekere dood betekent. Achter hen naderen de trappelende hoeven van de paarden, en zwingende zwaarden die hen over de kling willen jagen. De dood is voor hen, de dood is achter hen. Waar kunnen ze nog naartoe? Wat is hun uitvlucht? ... Ze zullen zeker in de zee, of in de woestijn omkomen.

Dan komt de redding: God zelf recht de Israëlieten op! De engel van God staat tussen de achtervolgende Egyptenaren en de vluchtende Israëlieten. Het verleden dat de Israëlieten achtervolgt, de pijnlijke herinneringen aan het leven in Egypte, wordt door God afgesneden. De vuurkolom staat tussen Israëlieten en hun achtervolgers. Het lijden uit het verleden wordt eerst afgesneden. Vervolgens opent God de weg naar voren toe: Ze krijgen zicht op een nieuwe toekomst, en gaan onderweg naar de veilige overkant.

Daarmee zijn de problemen van de Israëlieten nog niet weg. Als levende herinneringen aan de slaventijd blijven de Egyptenaren hun zinnen zetten op hun slaven. De zorgen, het lijden en verdriet, achtervolgt de Israëlieten. Houdt het dan nooit op?

Op het moment dat de Israëlieten tussen de watermuren door vluchten, komen de Egyptenaren achter hen aan. De zee is nu niet meer alleen een beeld van de dood: Hier vinden de achtervolgers daadwerkelijk de dood. Degenen die zo woest en wild achter de Israëlieten aankwamen, worden zelf door een kolkende watermassa opgeslokt. Zo wordt aan de Israëlieten recht gedaan in het midden van de kolkende zee.

God neemt hun lijden serieus.

God hoorde de klacht van de Israëlieten, en doet hen vervolgens recht. Zo doet God ook ons recht, door ons te verlossen van lijden dat ons omringt. Wij zien soms ook niet, welke weg we kunnen nemen. De dood, het lijden, is voor ons, is achter ons. We staan aan de rand van de zee, en zinken weg in de drab omdat we geen stap kunnen verzetten. We roepen het uit: God, help! Help mij, doe mij recht!

Nu hoort God niet alleen onze roep, hij grijpt in: Midden in ons lijden, staat hij achter ons. Hij beschermt ons tegen de stemmen die ons achtervolgen, de stemmen die ons kapot willen maken. "Je bent niets waard! Je kunt niet door het leven zonder mij! Ik ben je echte meester, buig voor mij!" God beschermt achter ons, en leidt ons naar voren. Hij toont ons een weg vooruit, een weg waardoor de stemmen achter ons zwijgen. De pijn en ellende, die ons achtervolgde, worden uiteindelijk door God tenietgedaan. Zo doet God recht in ons lijden.

God grijpt in, doet ons recht. Van bovenaf uit de vuurkolom is het ook gemakkelijk ingrijpen. Maar wat weet God nu van het lijden dat wij doormaken? Hij zit daarboven, wij hier beneden. God kan dan gemakkelijk praten, hij weet niet wat het is om te lijden.

Dat kunnen we zeggen, maar of dat de realiteit is durf ik te betwijfelen. In de tekst van het Johannesevangelie zien we dat God ons recht doet door zelf te lijden.

Jezus doet ons recht door zijn lijden. Hij doet door zijn lijden zowel recht aan God, als aan ons mensen. Hij laat zien wat de liefde van God is, door het lijden zelf niet te mijden. Dat betekent dat Jezus tijdens zijn leven niet passief achterover leunt, en wacht totdat Hij zal sterven aan het kruis. In het Johannesevangelie zien we juist dat Jezus het lijden actief benadert, dat hij gedurende zijn leven kiest voor een zeker lijden. In de tekst van vandaag spreekt Jezus tegen Joden die blijkbaar in Hem geloven, als we vers 31 uit hoofdstuk 8

mogen geloven. Jezus had tegen hen kunnen zeggen: Mooi dat jullie in mij geloven! Als jullie zo nu en dan jullie tienden aan mij overmaken, en elke dag braaf jullie gebeden opzeggen, dan zijn jullie goed op weg.

Maar Jezus koos er voor om toch tegen deze Joden in te gaan, waarbij hij wist wat de harde consequenties konden zijn. Juist door tijdens zijn leven het lijden niet te schuwen, kon hij de mensen om zich heen recht doen. Zo huilde hij bij het graf van zijn geliefde vriend Lazarus, maar wekte hem ook op uit de dood. Jezus werd geraakt door de mensen, en hij raakte de mensheid: Door Zijn verzet tegen het lijden zijn miljoenen, ja miljarden mensen doorheen de eeuwen geïnspireerd geraakt om Zijn voorbeeld te volgen, om op te komen tegen het lijden in de wereld.

In elk boek waar het lijden van Jezus wordt genoemd, komt het terug: Alle daden van Jezus, al zijn lijden, deed hij uiteindelijk voor ons. Wij waren degenen voor wie Jezus naar deze aarde kwam, voor wie God de Zoon op deze aarde geleden heeft. God ziet niet alleen ons lijden, en verhoort niet alleen onze gebeden: Hij weet wat het is om zelf te lijden, ja, hij heeft voor ons geleden. Om ons af te stoffen, recht voor de Vader te zetten, en ons te inspireren om met onze medemens op gepaste tijden mee te lijden, mee te leven én mee te vieren.

Wij hoeven ons lijden dan ook niet te verstoppen voor God of voor elkaar. We mogen het vrijmoedig naar voren brengen. En mocht dat zelfs helemaal niet lukken, wanneer ons lijden te groot is, dan mogen we altijd iemand anders vragen om samen deze moeite bij God te brengen.

Is daarmee ons lijden volledig weg, nergens meer te bekennen op ons levenspad? Nee. Ook hier mogen we een voorbeeld nemen aan de Bijbelverhalen. De Israëlieten zullen nog een lange woestijnperiode kennen, voordat zij het beloofde land in mogen. Jezus zijn weg loopt verder naar het kruis, terwijl hij weet dat hij nog meer zal lijden voordat hij sterft. Van de psalmist weten we niet hoe zijn verhaal eindigt. Wel toont ook zijn verhaal ons, dat ons leven met God niet altijd een succesverhaal is. Pijn mag er zijn.

In dit alles mogen we weten, dat onze moeite en ons lijden niet het eindstation is. Net zoals God aan de Israëlieten een weg toonde, zo kan hij ook voor ons een weg banen. Wij weten dat we een God hebben die weet wat het is om te lijden, om pijn te hebben, kortom: om mens te zijn. Wanneer wij bidden, bidden we niet tot een onverschillige God, wanneer we schreeuwen, is dat niet tevergeefs. God hoort ons, God verhoort ons, God doet ons recht.

Amen